

12 januari 2020

BRENG DAN VRUCHTEN VOORT...

Bijbellezingen: Johannes 3,1-15

Hoe zou Johannes de Doper het in onze tijd hebben gedaan? Zou hij gehoor hebben gehad, likes, volgers? Ik denk het wel. Nou ja, ik denk dat hij geliefd zou zijn en verguisd zou worden tegelijkertijd. Mensen die hem geweldig vonden en mensen die hem helemaal niets vonden. Om Johannes goed te begrijpen, plaatsen wij hem eerst even terug in zijn tijd en halen hem dan weer terug naar onze tijd.

Johannes was in ieder geval opmerkelijk gekleed. Als een statement. Hij was gekleed als de profeten uit het Oude Testament, in ieder geval als Elia. Johannes was een lookalike van Elia, niet alleen in zijn uiterlijk, maar ook in zijn oproep tot bekering, tot een omkeer terug naar God. Met dat verschil: de profeten uit het Oude Testament riepen op tot een omkeer, tot een terugkeer en vertelden dan over een nieuwe toekomst waarin God weer bij Zijn volk zou wonen en hen zou redden en zegenen. Johannes, de laatste in de rij van de profeten, mocht het omdraaien: God was gekomen. Het Koninkrijk van God is nabij gekomen, zo verkondigde hij. Het Koninkrijk van God is aan het doorbreken. Want de Koning is gekomen. Houd je ogen goed open(!): 'Hij, Die na mij komt-letterlijk: Die *komende* is - is sterker dan ik; Hij zal jullie dopen met de Heilige Geest en met vuur (vers 11)'. De nieuwe, langverwachte tijd was aangebroken. God heeft naar Zijn volk omgezien en de Redder gebracht (Kerstfeest). Maar nu is het daarom het moment om je om te keren tot God, zo riep Johannes op. Nu is het moment om jezelf te reinigen, te heiligen, je klaar te maken om deze Koning te ontmoeten. En daarom doopte Johannes de mensen. Het doopwater als teken van reiniging, heiliging. (Het heeft overeenkomsten, maar je kunt het niet helemaal een op een vergelijken met onze doop in de Naam van de Vader, Zoon en Heilige Geest.) Maar, zo zei Johannes, jezelf reinigen is *meer* dan je laten dopen. Nu begint het pas bij je doop! 'Brenge vruchten voort in overeenstemming met de bekering', zegt Johannes daarom. Laat zien dat je omkeer tot God ook zijn uitwerking heeft in je leven. Ga aan de slag. Zet stappen. Ga het gevecht met jezelf aan. Dien God met heel je hart. Bestrijd het onrecht in de samenleving. Sta open voor je medemens. Geef jezelf.

En dan wordt Johannes heel scherp: 'Adderengebroid! (Stelletje slangen!) Wie heeft jullie laten weten dat je moet vluchten voor de komende toorn?' Van adders, hoe jong ze ook waren, was bekend dat zij bij een haagbrand instinctmatig uit hun nest kropen en op de vlucht gingen. Nou, dat is niet echt vleiend om je volksgenoten met giftige slangen te vergelijken. Slangen zijn in de Bijbel beeld van het kwaad, denk maar aan de slang bij Adam en Eva.... Maar ook dat op de vlucht gaan voor het vuur, is een veelzeggend beeld. Johannes heeft het wel drie keer over het vuur. Over die adders die voor het vuur vluchten dus. Maar ook over bomen die geen vrucht voortbrengen en daarom omgehakt en in het vuur geworpen worden. En ook: 'Na mij komt, Die sterker is dan ik; Hij (en daarmee bedoelt Johannes Jezus) zal jullie dopen met de Heilige Geest en met vuur.

Gods Koninkrijk komt eraan!, zo verkondigde Johannes. En dat betekent vreugde en vrede! Een feest! Maar ook vuur en oordeel. Het is daarom: of je klaarmaken, je omkeren tot God, en onderdeel van dat volk mogen zijn, waar God Zijn Geest over zal uitstorten... of je eigen vruchteloze weg gaan en met het vuur van Gods toorn in aanraking komen.

We halen nu weer Johannes naar onze tijd terug, alsof hij hier vanmorgen gastvoorganger is. Wat zou je ervan vinden als je Johannes nu zo vurig zou horen spreken over Gods vuur en het oordeel? De een zou het misschien doen denken aan zijn

of haar verleden in die zware gemeenten waar het alleen maar over hel en verdoemenis ging. Of aan die Pinkstergemeente waar het zo heel zwart wit en uiterst helder allemaal was: geloof of ongeloof, hemel of hel. De ander zal het misschien gelijk zo vertalen dat je het niet al te letterlijk moet nemen. Of dat het met Jezus straks heel anders zal worden misschien, dat Jezus wel iets anders had te vertellen dan Johannes. ... Maar dat laatste, dat klopt in ieder geval niet. Jezus heeft de verkondiging van Johannes overgenomen. Ook Hij sprak regelmatig over het vuur. In de Bergrede gebruikt Hij bijvoorbeeld precies hetzelfde beeld van bomen zonder vruchten die worden omgehakt en verbrand (Mat 7:19). In Zijn prachtige gelijkenis van de wijnstok en de ranken – Ik ben de ware Wijnstok, jullie zijn de ranken (Joh 15) – komt het beeld nog een keer terug: elke rank die in Mij geen vrucht draagt, neemt mijn Vader weg. De takken die niet op de Wijnstok zijn geënt en vrucht dragen worden in het vuur geworden. ... En ook Johannes' vergelijking van het kaf en het koren wordt door Jezus overgenomen. Johannes vergelijkt mensen die niet hun leven veranderen ook met kaf, het afval van de oogst dat wordt verbrandt. Nu, ook deze vergelijking horen wij later bij Jezus terugkomen, als Hij het heeft over het zaad dat wordt gezaaid en het onkruid dat opkomt en wordt verzameld en verbrandt. Jezus heeft het net zoveel over vuur en oordeel als Johannes.

Ik merk een bepaalde verlegenheid bij deze woorden. Bij mijzelf, want dat strooien met woorden over hel en verdoemenis vind ik lastig en ook niet zo zinvol... Maar aan de andere kant... Ik zat wat op internet te kijken naar preken en meditatie over dit Bijbelgedeelte, maar de ene predikant begon gelijk de mensen gerust te stellen dat het Johannes niet om hel en verdoemenis ging. En de ander betoogde dat het er vooral om ging dat je bij jezelf moest ontdekken dat je een zondaar was en dat je leven vanuit jezelf vruchteloos was en dat je Christus nodig had om gered te worden. Nou, ik denk dat ze allebei wel op een of andere manier gelijk hadden, maar... *zullen wij het vuur niet al te snel proberen te doven met onze verklaringen...?* Als het Koninkrijk van God nabij is gekomen, zoals Johannes het zegt – en dat is zo, want een paar weken geleden hebben wij de komst van de Koning, geboren in Bethlehem gevierd - ... als het Koninkrijk van God nabij is gekomen, dan moet je je omkeren. Dan wordt er nu een dringend appel op je gedaan. Want als je ook door Jezus bij Gods Koninkrijk wilt horen, als je jezelf een burger van dat Koninkrijk wilt noemen, het rijk van Zijn liefde en genade..., weet: in dat Koninkrijk past geen onrecht meer. Dan moet je daar radicaal mee breken. En dan moet je niet volharderen in je oude patronen en gewoonten... maar dan moeten liefde, vrede, recht en genade je leven stempelen. En als je daar niet in verandert, zoekt en strijdt en aanpakt..., dan plaats je jezelf buiten dat Koninkrijk.

Heel het Mattheusevangelie door – maar het is bij de andere Evangelien niet anders – horen wij Jezus oproepen tot het doen van de wil van Zijn Vader. Jezus neemt de oproep van Johannes over..., vlak voor Zijn sterven spreekt Hij zelfs nog over de schapen en de bokken die van elkaar worden gescheiden, het oordeel waarin het gaat om het wel of niet zorgdragen voor je naaste. En ook na Zijn sterven en opstanding, voordat Hij naar de hemel gaat, horen wij Jezus helemaal aan het einde van het Mattheusevangelie Zijn leerlingen opdragen: 'ga dan heen, maak al de volken tot Mijn leerlingen en *leer hen onderhouden alles wat Ik jullie geboden heb*'. Leer de mensen te onderhouden, te doen wat Ik jullie heb opgedragen, wat Ik jullie heb voorgeleefd in gehoorzaamheid aan de hemelse Vader. Want zonder gehoorzaamheid aan God, zonder vrucht dragen in je leven, zonder recht-en-gerechtigheid-doen is je geloof brandhout: prettig om je bij op te warmen voor op de moment dat het koud is in je leven, maar je houdt er niets van over.

Johannes is radicaal... Hij haalt je levenshuis overhoop, of het nu een heilig huisje is of niet.

Een andere mogelijke reactie die Johannes mogelijk na zijn preek zou krijgen als hij vandaag de dag zou voorgaan, is dat hij niet al te activistisch moet zijn. Want daar zijn wij in de kerk wat huiverig voor geworden en terecht: het kerkelijk leven staat bol van activiteiten, overal vragen wij vrijwilligers voor, maar daarmee hollen wij soms voorbij aan de kern van het geloof. Een gemeente heeft niet alleen Martha's nodig, maar juist ook Maria's, mensen die stil zitten aan de voeten van Jezus, die willen ontvangen, die leven van genade... Nou, dat klopt. Maar ik ga even voor Johannes spreken, want daar ging het hem volgens mij ook niet om. Je hoeft inderdaad niets te verdienen bij God. Je hoeft niet voor Hem je straatje schoon te vegen. God is in de wereld gekomen, juist om Zelf vuile handen te maken en pijnlijke voeten te krijgen. Hij ging in Jezus onze pijnlijke weg, van kribbe tot kruis, om al onze zonden en zorgen op zich te nemen. Hij kwam naar ons toe. Het Koninkrijk van God is in Hem gekomen. Dat Koninkrijk hoeven wij dus niet te brengen, of op te halen, of te maken, dat is naar ons toe *gekomen*. Maar Gods Koninkrijk wil ook werkelijkheid in ons leven worden. Ons leven transformeren. Praktijk worden. Bonhoeffer verwoordde het zo: *Alleen in het doen behoudt het woord van Jezus onder ons zijn eer, zijn kracht en macht* (Navolging, p 140). Nee, niet doenerig worden en gestrest raken. Maar gehoorzaam. Laat Gods genade je daden en woorden, je houding en je gedrag doorstromen. Anders worden die kostbare woorden van Jezus, waar je je geluk en eeuwige redding in mag vinden, bleek en kaal.

Breng vruchten voort in overeenstemming met de bekering... Heb jij het lef om te veranderen? ... Heeft u al de pijn gevoeld van dingen moeten loslaten voor het Koninkrijk van God? ... Is vanwege dat Koninkrijk van God waar u en ik door Jezus deel van mogen uitmaken, is daardoor ook uw samenleven met uw familieleden of burens veranderd? ... God Koninkrijk en Zijn gerechtigheid moet je zoeken, zegt Jezus... In hoeverre zet u u in voor gerechtigheid in deze wereld? Een eerlijke verdeling van geld en goederen? Gelijke kansen voor iedereen? Het gevecht tegen racisme en discriminatie op welke manier dan ook. Of verschuilen wij ons achter onze machteloosheid: 'wat kan ik er aan doen?' Ja, dat is soms een lastige vraag inderdaad, maar begin gewoon maar bij wat je kunt. Voor de jongeren: hoe je in de klas met anderen omgaat. Welke woorden je gebruikt. Of je aandacht schenkt aan leeftijdsgenoten, waar je eigenlijk weinig mee hebt. Of je iets goeds probeert te doen voor anderen, of dat je jezelf opsluit in je eigen wereldje met je eigen smartphone. En u: hoe je met conflicten en persoonlijke irritaties richting anderen omgaat. Hoe je met anderen deelt. Hoe je kunt geven (kerkbalans) en andere mensen mogelijkheden kunt verschaffen. Hoe je trouwens gewoon al door iets eenvoudigs te zeggen, of juist door een keer te zwijgen, al van betekenis kan zijn. Het gaat niet om wat je allemaal kunt en wat je allemaal niet kunt..., zoek Gods Koninkrijk en Zijn gerechtigheid. Breng vruchten voort: geduld, vriendelijkheid, vrede, liefde, zelfbeheersing, zo somt Paulus er een paar op. Breng vruchten voort! Zonder gelijk te gaan meten hoe groot en waardevol je vruchten zijn of niet. *Laat Gods genade en liefde alle facetten van je leven doorstromen, want anders droogt Gods genade en liefde op*. En droge takken die kunnen geen vruchten produceren. Die zijn brandhout, aldus een subtiele opmerking van Johannes.

Weet u wat ik nu zo prachtig vind bij dit optreden van Johannes, wat ik nog even met u wil delen? Je hoort Johannes vol vuur spreken tijdens die doopdienst... en Johannes werkt toe naar een climax: 'ik doop jullie wel met water tot bekering, maar Hij Die na mij komt, is sterker dan ik; ik ben het niet waard Zijn sandalen te dragen, Hij zal u dopen met de Heilige Geest en met vuur'. Tjonge..., heftig! Wanneer zal die Sterkere komen Die kaf van het koren zal scheiden? Zie je al iets van die Persoon waar Johannes het over heeft? Waar...? Nou Hij staat daar. Waar? Ja, daar in de rij, Hij staat in de rij om ook gedoopt te worden. 'Hij zal jullie dopen met de Heilige Geest en met vuur, want Hij is veel sterker dan ik?' Nou, Hij is

misschien ongeveer net zo groot als Johannes. En heel gewone kleren aan, niet eens zo'n opvallende mantel als Johannes. Een heel gewoon mens eigenlijk. Bedoelde Johannes Die? Ja, Die.

Voor Johannes was dat een schok: 'U gaat toch niet in de rij staan om door mij gedoopt te worden? Ik moet toch door U gedoopt worden en wilt U door mij gedoopt worden?' Johannes kreeg opeens tijdens Zijn gloedvolle preek zelf een preek zonder woorden: Jezus zou eerst Zelf die weg gaan, waar Johannes al de mensen toe oproept. 'Laat het nu gebeuren, want op deze wijze past het ons alle gerechtigheid te vervullen', zo zegt Jezus tot Johannes. Op deze wijze, op deze manier zullen wij de gerechtigheid vervullen, doen wat God van ons vraagt. En daarmee valt de preek van Johannes niet in het water. Nee, het krijgt alleen nog maar meer kleur en gloed: Jezus is ons voorgedaan op die weg van het Koninkrijk en Zijn gerechtigheid. Hij heeft Zelf de gerechtigheid vervuld, recht gebracht... en is zelfs aan het recht voor ons ten onder gegaan. De eis die Hij ons oplegt, wordt door Hemzelf vervuld. De liefde waartoe Hij ons oproept wordt door Hemzelf gegeven. De strijd tegen het onrecht wordt door Hem beslist door onschuldig ter dood veroordeeld te worden. En daardoor wordt die oproep van Johannes niet minder ernstig, maar juist meer. Nu, nu wij mogen leven van Jezus' sterven, nu wij het eeuwige leven mogen ontvangen door Zijn dood, roept Jezus ons op om *vruchten van dankbaarheid* voort te brengen. Vruchten die in overeenstemming met de bekering zijn, zo zei Johannes. Vruchten van dankbaarheid, zo kan je na Kerst en Pasen ook zeggen. Nu is het volkomen duidelijk geworden dat die oproep van Johannes niet betekende dat je aan criteria moet voldoen bij God, dat God voorwaarden stelt aan het hemels burgerschap, dat je eerst geslaagd moet zijn voor je inburgeringscursus voor het Koninkrijk der hemelen. Nee, *je mag leven van genade, van de oneindige liefde van God... maar dat leven is alleen leven als het ook heel je leven zal vervullen en zal verdiepen*. Anders droogt Gods liefde op. En dat zou zonde zijn, letterlijk en figuurlijk. Breng daarom vruchten voort. Wat ga jij morgen doen met je leven?

Het Koninkrijk van God is nabij gekomen, zo begon Johannes, maar zal straks ook Jezus verkondigen. Het Koninkrijk van God is nabij gekomen. Het is er al. Maar om dat te zien, moet je wel de juiste kant opkijken. Je moet je omkeren, zegt Johannes... En je moet aan de slag... Dan zal je het echt gaan zien. Dan zal je *tekenen* van het Koninkrijk gaan zien. Een teken van hoop, als jij de ander een stukje hoop zult bieden. Een teken van liefde, als je een ander een stukje waardering mag geven, of juist van een ander mag ontvangen. Een teken van vrede, als je zelf niet altijd op je strepen zult staan, maar voor de ander bidt of als je je ergens voor zult gaan inzetten. Als je je omkeert en vruchten zult voortbrengen, dan zal dat Koninkrijk van God zichtbaar worden. En je zult dan misschien wel steeds meer ook *de waarde* van dat Koninkrijk gaan ontdekken. Dat het zo mooi is, zoals een parel waar je al je bezittingen voor zou verkopen om die te bemachtigen. Je zult tekenen van het Koninkrijk gaan ontdekken. Je zult de geweldige waarde en schoonheid van het Koninkrijk ontdekken. Je zult ook de *kracht* van het Koninkrijk gaan ontdekken. Dat het je hoop en perspectief geeft te midden van alle hopeloosheid van de wereld.

Wat vindt u van die radicale Johannes? Interessant? Verassend? Of irriteerde het je dat je zo werd opgeroepen, aangespoord en gewaarschuwd? Of ga je aan de slag met die oproep van Johannes? Keer jij je om en ga je ook voor recht en gerechtigheid? Ga jij er voor om liefde te brengen en zorg te betonen? Om echt Koninkrijksburger te zijn?